

مراحل و معیارهای داوری و انتخاب منابع در Web of Science Core Collection

شناسنامه سند	
عنوان سند	مراحل و معیارهای داوری و انتخاب منابع
نگارش	۱
تاریخ صدور	۱۳۹۸/۱۰/۸
نام کامل فایل	مراحل و معیارهای داوری و انتخاب منابع در Web of Science Core Collection
شرح سند	شرح معیارهای داوری در مجموعه web of science
نویسنده	سارا جلال زاده – کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

مقدمه

مجموعه سازی منابع و نگهداری مجموعه براساس معیارها از مواردی است که موجب اعتباربخشی به آن مجموعه می گردد. بدیهی است نحوه داوری و انتخاب منابع برای ورود به مجموعه و خروج از آن براساس معیارها و ضوابط داوری انجام می گیرد. مجموعه WOS که امروزه با نام Web of Science Core Collection معرفی می گردد نیز دارای مراحل و معیارهای داوری در انتخاب منابع برای ورود به مجموعه و خروج از مجموعه می باشد.

Web of Science Core Collection یکی از معتبرترین و با سابقه ترین مراکز نمایه سازی استنادی در جامعه علمی محسوب می گردد. مجموعه WOS از پیدایش و تاسیس، در سال ۱۹۶۴، همواره در حال رشد و افزایش همکاری با سایر مراکز و تکنولوژی های مورد نیاز عرصه تولید و مدیریت علم می باشد. به طوری که همزمان با افزایش توجه و اعتباردهی به موضوع داوری علمی، همکاری نزدیک با Publons را در سال ۲۰۱۷ آغاز نمود.

بدیهی است مجموعه WOS برای حفظ اعتبار در جامعه علمی باید دارای پروسه ای کارآمد در انتخاب منابع براساس معیارهای مناسب باشد. پایه و اساس انتخاب منابع در Web of Science براساس سه اصل کلی هدفمندی و واقع گرایی Objectivity، گزینش پذیری Selectivity و مجموعه پویا Collection dynamic استوار است. بررسی سختگیرانه در WOS موجب شده است مجموعه WOS به معتبرترین دیتابیس استنادی جهانی مبدل شود. برای حفظ جایگاه معتبرترین دیتابیس استنادی جهانی، تغییر و به روزرسانی مهمترین فاکتور است. بنابراین بررسی دوره ای منابع نمایه شده در مجموعه WOS امری ضروری است.

Web of Science Core Collection شامل ۶ دیتابیس به شرح زیر است:

1. Science Citation Index Expanded (SCIE)
2. Social Science Citation Index (SSCI)
3. Arts & Humanities Citation Index (AHCI)
4. Emerging Sources Citation Index (ESCI)

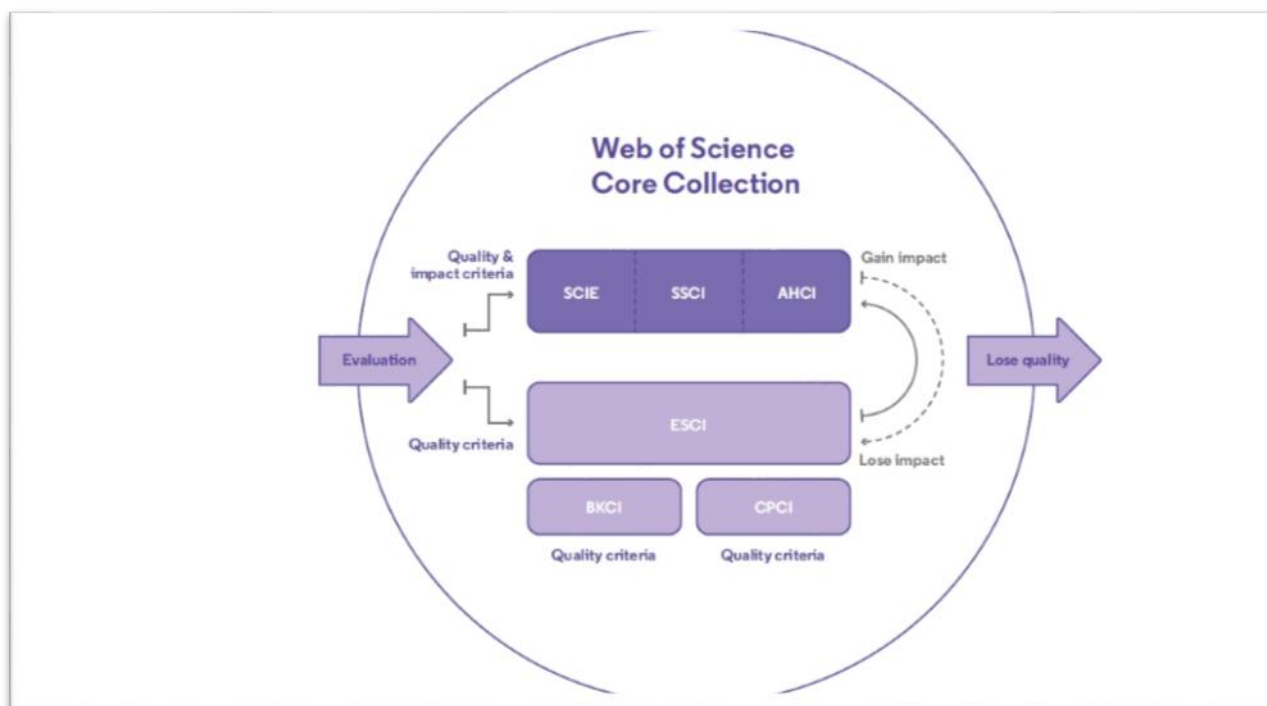
5. Books Citation Index (BKCI)
6. Conference Proceedings Citation Index (CPCI)

از بین ۶ دیتابیس، سه دیتابیس اول (SCIE, SSCI, AHCI) دیتابیس های اصلی و هسته WOS محسوب می شوند. شاخص Impact Factor انحصارا برای مدارکی که در دو دیتابیس SCIE, SSCI نمایه هستند محاسبه می گردد.

روش چیدمان و حضور مدارک در ۶ دیتابیس WOS چگونه است؟

برای پاسخ به این سوال لطفا تصویر یک را ملاحظه فرمایید. همانطور که در تصویر یک نشان داده شده است. مدارک پس از بررسی وارد مجموعه دیتابیس های WOS می شوند. در تصویر 1 مجموعه WOS و نحوه ارزیابی و نقل و انتقال مدارک در مجموعه بین دیتابیس ها نشان داده شده است. در گام اول ارزیابی، مدارکی که دارای Quality and Impact Criteria هستند مستقیما وارد یکی از سه دیتابیس SCIE, SSCI, AHCI شده و مدارکی که فقط شامل Quality Criteria می باشند براساس نوع مدرک وارد یکی از سه دیتابیس ESCI, BKCI, CPCI می گردند به عبارت دیگر مجلات وارد ESCI، کتابها وارد BKCI و کنفرانس ها وارد دیتابیس CPCI می شود.

مجموعه WOS نیز مانند سایر دیتابیس های معتبر و علمی به صورت منظم مورد بررسی داخلی قرار گرفته و نقل و انتقال مدارک در بین دیتابیس های اصلی و سه دیتابیس ESCI, BKCI, CPCI انجام می گیرد. (تصویر یک) براساس نتایج بررسی داخلی مجموعه WOS، اگر مدارکی که در سه دیتابیس اصلی هستند ولی معیارهای مرتبط به Impact Criteria را از دست دهند از مجموعه اصلی خارج و برحسب نوع مدرک وارد یکی از سه دیتابیس ESCI, BKCI, CPCI می شوند و برعکس در صورتی که مدارک نمایه شده در سه دیتابیس ESCI, BKCI, CPCI معیارهای Impact را کسب نمایند برحسب موضوع وارد سه دیتابیس اصلی می گردند. در حالت سوم، که مربوط به خروج مدارک از مجموعه WOS و اتمام پروسه نمایه سازی مدارک در این مجموعه می باشد، در صورتی که مدارک نمایه در سه دیتابیس ESCI, BKCI, CPCI معیار یا Quality criteria را از دست دهند از دایره Web of Science Core Collection خارج شده و نمایه سازی آن مدرک متوقف می گردد. این مدارک شامل محرومیت معرفی مجدد به WOS شده و بدیهی است پس از اتمام دوره محدودیت تعیین شده از طرف Clarivate برای آن مدرک امکان معرفی مجدد به WOS فراهم خواهد بود.

تصویر یک. نحوه توزیع مدارک در Web of Science Core Collection و تغییر جایگاه مدارک در دیتابیس های این مجموعه^۱

مراحل بررسی در مجموعه WOS و معیارهای هر یک

مطابق با تصویر دو، در کل ۲۸ معیار در بررسی های مدارک در مجموعه WOS در نظر گرفته می شود که ۲۴ معیار در گروه Quality Criteria و ۴ معیار Impact criteria می باشد. همانطور که ملاحظه می کنید در تصویر دو، پروسه بررسی WOS Core Collection نشان داده شده است. بررسی ها شامل ۴ مرحله است:

1. Initial triage
2. Editorial triage
3. Editorial quality evaluation
4. Editorial impact evaluation

تصویر دو. Quality and Impact criteria و پروسه بررسی در WOS Core Collection ۱.۲

Quality Criteria

همانطور که گفته شد Quality Criteria شامل ۲۸ معیار است که داوران WOS به ترتیب در سه مرحله Initial triage, Editorial triage, Editorial quality evaluation به بررسی معیارها می پردازند.

Initial triage

در مرحله اول بررسی Initial triage که بعد از معرفی مجله به WOS انجام می گیرد، داوران به بررسی ۷ معیار اولیه:

۱. شاپا مجله؛
۲. عنوان مجله؛
۳. ناشر؛
۴. آدرس وب سایت مجله؛

۵. امکان دسترسی به محتوای منتشر شده در مجله (آیا مجله با دسترسی باز است یا برای دسترسی به مقالات نیاز به اکانت است؟)؛
۶. سیاست داوری هم تراز یا داوری علمی در مجله؛ و
۷. اطلاعات تماس مجله

می پردازند. این مرحله از بررسی بیشتر براساس اطلاعاتی که ناشر در فرم معرفی مجله فراهم نموده است انجام می گردد. هدف اصلی از بررسی در این مرحله شامل:

- اطمینان از مشخص بودن و عدم وجود ابهام در شناسایی مجله معرفی شده برای بررسی
- اطمینان از دسترسی به محتوای تمام متن مجله
- دسترسی به اطلاعات و دانش مرتبط به سیاست داوری هم تراز مجله
- شناسایی و مشخص نمودن فرد مورد تماس مجله در صورتی که نیاز به ارسال پرسش و برقراری ارتباط وجود داشته باشد.

در صورتی که اطلاعات مورد نیاز در دسترس نباشد. داوران WOS قادر به شروع پروسه داوری مجله نخواهند بود و مجله مورد بررسی قرار نمی گیرد. در صورت رد در این مرحله، محدودیت زمانی برای معرفی مجدد مجله به WOS وجود ندارد.

Editorial triage

در این مرحله ادیوورهای WOS برای تعیین اینکه آیا مجله می تواند تحت ارزیابی کامل ادیووریاال در مرحله سوم قرار گیرد یا نه؟، مجله را براساس ۹ معیار مورد بررسی قرار می دهند. به عبارت دیگر این مرحله مقدمه بررسی در مرحله Editorial quality evaluation می باشد. به صورت کلی خصوصیات و ویژگی های موضوعی مورد ارزیابی در این مرحله شامل:

- آیا مجله شامل محتوای قابل توجهی می باشد؟
- آیا نیازمندی های مورد قبول زبان انگلیسی در عنوان و چکیده و نگارش Roman Script در لیست رفرنس های مقالات مشاهده می شود؟
- آیا سبک نگارشی مقالات روشن و صریح و به روش قابل درک برای خوانندگان است؟
- آیا مجله محتوایی منتشر می کند که مورد توجه و علاقه جامعه پژوهشی مخاطب مجله باشد؟
- آیا اطلاعات کامل وابستگی سازمانی اعضای هیات تحریریه و نویسندگان مجله که موجب شناسایی صحیح افراد گردد در وب سایت مجله و مقالات T مندرج و دسترس پذیر است؟

۹ معیار مورد بررسی در Editorial triage به شرح زیر است:

۱. **محتوای علمی:** محتوای علمی باید اساسا شامل محتوای اورجینال باشد. سطح آکادمیک پژوهش های گزارش شده در مجله بهتر است مناسب برای خوانندگان پژوهشی سطوح کارشناسی ارشد، پست دکترا و پرفیشینال باشد.
۲. **عنوان مقاله و چکیده در زبان انگلیسی:** مجلاتی که تمام متن مقالات را به زبانی غیر از زبان انگلیسی منشر می کنند باید دقت داشته باشند که بدون توجه به زبان اصلی محتوای منتشر شده، مجله باید ترجمه کاملا صحیح و قابل فهم و درک را برای مخاطبان فراهم سازد. مقالات علمی حتما باید دارای چکیده بوده و علاوه بر زبان اصلی مجله، باید چکیده ترجمه شده به زبان انگلیسی نیز منتشر شده باشد.
۳. **اطلاعات کتابشناختی به صورت Roman Script** به منظور نمایه سازی صحیح، و درک آسان محتوا توسط کاربران جهانی WOS، لازم است لیست رفرنس ها، اسامی و وابستگی سازمانی ها با Roman Script در مقالات درج شده باشد.

۴. **وضوح زبان:** زبان انگلیسی به کار رفته در عنوان، چکیده و دیگر بخش های متنی منتشر شده به زبان انگلیسی باید واضح و قابل فهم و درک برای خوانندگان بین المللی باشد.
۵. **برنامه انتشار و حجم انتشارات:** دوره انتشار مجله باید مشخص شده باشد. اگر مجله به صورت نامنظم و یا براساس برنامه انتشارات ادامه دار منتشر می گردد باید اطلاعات کامل ارائه شود. انتظار می رود حجم مقالات علمی منتشر شده سالانه در محدوده مناسب با حوزه موضوعی مجله باشد.
۶. **عملکرد وب سایت/ فرمت مجله:** اطلاعات مندرج در وب سایت باید صحیح باشد علاوه بر این شیوه طراحی ساختار اطلاعات و سیستم ردیابی اطلاعات باید به گونه ای باشد که از دسترسی آسان به محتوای منتشر شده و تمامی بخش های تعیین شده مجله (مانند اعضای هیات تحریریه، راهنمای نویسندگان، داوری هم تراز، نوع/ مدل دسترسی به محتوا و غیره) اطمینان حاصل شود. وب سایت مجله باید به صورت واضح به وب سایت ناشر لینک شده باشد و برعکس.
۷. **بیانیه های اخلاق:** مجله باید در مورد نیازمندی اخلاقی نویسندگان و آثار منتشر شده شفاف عمل کند. اگر مجله از راهنماها و اصول برخی از سازمان ها (WAME, COPE, بیانیه هلسینکی و ...) استفاده و یا پشتیبانی می کند، باید تمام متن راهنماها و اصول را در وب سایت مجله یا لینک به دسترسی به آنها را دسترس پذیر و فراهم نماید.
۸. **جزئیات وابستگی سازمانی اعضای دبیری:** اسامی و وابستگی سازمانی (شامل کشور) تمامی اعضای دبیری مجله (مانند سردبیر، تمامی اعضای هیات تحریریه و ...) مورد نیاز است.
۹. **جزئیات وابستگی سازمانی نویسندگان:** اسامی و وابستگی سازمانی (شامل کشور) و آدرس تمامی نویسندگان مشارکت کننده مورد نیاز است.

در این مرحله نیز محدودیت زمانی برای معرفی مجدد مجله به WOS در صورتی که نتواند این مرحله را پشت سر گذارد وجود ندارد.

Editorial quality evaluation

در مرحله Editorial quality evaluation داواران WOS برای تطبیق دهی میان عنوان مجله، حوزه موضوعی مجله، ترکیب اعضای هیات تحریریه و محتوای منتشر شده به بررسی می پردازند. همچنین آنها به دنبال شواهدی برای اثبات دقت و سختگیری ادیتوریل و تبعیت با مجموعه استانداردها هستند. به صورت کلی خصوصیات و ویژگی های موضوعی مجله برای بررسی در مرحله سوم شامل:

- آیا محتوای منتشر شده در مجله سازگار و منطبق با عنوان مجله، حوزه موضوعی مشخص شده مجله می باشد؟
- آیا تعداد و تخصص اعضای هیات تحریریه مجله مناسب با حجم و کمیت محتوای منتشر شده در مجله می باشد؟
- آیا شواهدی دال بر داوری هم تراز قوی و قابل اعتماد در مجله وجود دارد؟
- آیا نویسندگان آنچه باید، در اعتباربخشی به مشارکت خود در جوامع علمی مرتبط، نیاز است را شرح داده اند؟
- آیا سایر منابع مرتبط به صورت مناسب به محتوای منتشر شده در مجله استناد کرده اند؟

داواران WOS برای پاسخگویی به این سوالات به بررسی ۸ معیار می پردازند:

۱. **ترکیب اعضای هیات تحریریه:** وابستگی سازمانی، توزیع جغرافیایی، و مدارک منتشر شده تمامی دبیران و اعضای هیات تحریریه مجله باید با حوزه موضوعی مجله و محتوای منتشر شده در مجله تطابق داشته باشد. اندازه و ترکیب اعضای دبیری مجله باید با حجم و گستردگی

- (کمیت) مقالات منتشر شده در مجله تطابق داشته باشد. موضوع استخدام و به کارگیری دبیران حرفه ای تمام وقت در این بخش مورد توجه قرار خواهد گرفت.
۲. **اعتباربخشی به بیانیه ها:** هدف از بررسی WOS اطمینان بخشی از به کارگیری و اجرای تمامی استانداردهای اخلاقی و سرقتم علمی نیست. با این حال همانطور که نیاز است WOS متعهد به بررسی محتوای مشکوک و سوال برانگیز و ادعاهای دروغین و نادرست می باشد.
 ۳. **داوری هم تراز:** وجود بیانیه ها و سیاست های داوری هم تراز در مجلات کافی نیست باید شواهد اجرای داوری هم تراز در مقالات نشان داده شود.
 ۴. **محتوای مرتبط:** محتوای منتشر شده باید با عنوان و حوزه موضوعی مشخص شده مجله تطابق داشته باشد.
 ۵. **جزئیات حمایت مالی:** در حوزه های موضوعی که حمایت مالی معمول یا مورد نیاز است تشکر و قدردانی مناسب در مورد تامین منابع مالی در مقالات توصیه می گردد.
 ۶. **تطابق با استانداردهای جوامع:** برای اینکه سیاست های دبیری براساس اصول پیشرفته و حرفه ای تمامیت و شفافیت و صحت پژوهش ها در هر جامعه علمی تنظیم گردد باید با اصول و روش های تنظیم شده سازمان ها و موسسات علمی و بین المللی تطابق داشته باشد.
 ۷. **توزیع نویسندگان:** نویسندگان باید دارای وابستگی سازمانی، توزیع جغرافیایی، و مدارک منتشر شده ای باشند که مشارکت آنها را در جامعه علمی مرتبط با حوزه موضوعی مجله تصدیق نماید. جمعیت نویسندگان مشارکت کننده بهتر است از نظر ویژگی های موضوعی و جغرافیایی با اعضای هیات تحریریه مجله تطابق داشته باشند.
 ۸. **استنادات مناسب در منابع مرتبط:** انتظار می رود مقالات مجلات مورد بررسی به صورت مناسب و قابل قبول توسط منابع مرتبط دیگر استناد شده باشند.
- اگر مجله نتواند از این مرحله از ارزیابی عبور کند، برای معرفی مجدد به مجموعه WOS، با محدودیت زمانی حداقل ۲ سال روبرو می گردد.

Editorial impact evaluation

معیارها در این مرحله برای انتخاب مجلات با بیشترین تاثیرگذاری در هر فیلد موضوعی پژوهشی با استفاده از عملکردهای استنادی به عنوان یک شاخص اصلی تاثیرگذاری طراحی شده است.

آنالیز استنادی در سه سطح زیر در این مرحله انجام می گیرد:

۱. سطح مجله
۲. سطح نویسنده
۳. سطح اعضای هیات تحریریه

علاوه بر آنالیز استنادی یک فاکتور یا معیار دیگر نیز در این مرحله مورد توجه قرار می گیرد:

- محتوای مجله بهتر است دارای ارزش و اهمیت و البته مورد توجه جامعه خوانندگان مجله و مشترکان WOS باشد.
- محتوای مفید و با ارزش ممکن است به عنوان محتوای تخصصی منحصر به فرد، محتوایی با جنبه های جدید، و محتوایی با تمرکز منطقه ای و موضوعات غیرمعمول تعیین گردد.

در این مرحله ۴ معیار برای بررسی معرفی شده است:

۱. **آنالیز استنادی مقایسه ای:** مجلات با بیشترین تاثیرگذاری در هر حوزه موضوعی در سه دیتابیس اصلی WOS نمایه می شوند. در روش آنالیز استناد مقایسه ای هم تعداد استنادات و هم منبع استناددهنده به مجله هر دو مورد توجه قرار می گیرند.

۲. **آنالیز استنادی نویسندگان:** اکثریت نویسندگان بهتر است سابقه انتشاراتی مجزا و قابل تشخیص در WOS داشته باشند. شبکه استنادی نویسندگان بهتر است با گروه های موضوعی WOS و مجلات قابل مقایسه، متناسب باشد.
۳. **آنالیز استنادی اعضای هیئت تحریریه:** اکثریت اعضای هیئت تحریریه بهتر است سابقه انتشاراتی مجزا و قابل تشخیص در WOS داشته باشند. شبکه استنادی اعضای هیئت تحریریه بهتر است با گروه های موضوعی WOS و مجلات قابل مقایسه، متناسب باشد.
۴. **محتوای با ارزش:** محتوای مجله بهتر است مورد توجه و ارزش برای خوانندگان مجله و مشترکان WOS باشد. محتوای مفید و با ارزش ممکن است به عنوان محتوای تخصصی منحصر به فرد، محتوایی با جنبه های جدید، و محتوایی با تمرکز منطقه ای و موضوعات غیرمعمول یا خاص تعیین گردد. در کل محتوای مجلات باید موجب گسترده سازی و غنی سازی پوشش موضوعی WOS گردد. این ویژگی منحصر در عملکرد استنادی سطح مجله منعکس نمی گردد.

اگر مجله نتواند از این مرحله از ارزیابی با موفقیت عبور کند، برای معرفی مجدد به مجموعه WOS، محدودیت زمانی حداقل ۲ سال برای ورود دوباره به مرحله بررسی چهارم Editorial impact evaluation در نظر گرفته شده است.

بحث و نتیجه گیری

همانطور که در تصویر دو ملاحظه می کنید از سال ۲۰۱۵ به بعد، زمانی که مجله برای بار اول به WOS معرفی می گردد، بعد از موفقیت در سه مرحله اول بررسی، وارد ESCI می گردد و در صورت موفقیت در پروسه بررسی مرحله چهارم، مجله برحسب موضوع وارد یکی از سه دیتابیس اصلی SCIE, SSCI, AHCI می گردد. اکثریت مجلات در ابتدا موفق به گذر از مرحله چهارم بررسی که همان Editorial impact evaluation می باشد نشده و در ابتدا وارد دیتابیس ESCI می گردند. در این حالت مجلات پس از دو سال مورد بررسی مجدد براساس معیارهای Quality و Impact قرار می گیرند در صورتی که مجله معیارهای Quality را حفظ نموده باشد در ESCI ابقاء و در صورت کسب معیارهای Impact وارد یکی از سه دیتابیس اصلی براساس موضوع مجله می گردد. که در این حالت می تواند در صورت ورود به SSCI, SCIE پس از دو سال Impact Factor اخذ نماید. در صورتی که مجله نتواند معیارهای Quality را حفظ نماید مجله از دیتابیس ESCI اخراج و برای معرفی مجدد به WOS با محدودیت زمانی حداقل ۲ سال روبرو خواهد بود.

References

1. Web of Science Group. Web of Science Core Collection: journal evaluation process and selection criteria. A Clarivate Analytics Company; 2019.
2. Web of Science Group. Web of Science Core Collection journal evaluation criteria. A Clarivate Analytics Company; 2019.
3. Web of Science Group. Web of Science Core Collection journal selection process. A Clarivate Analytics Company; 2019.